Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (drugo vijeće)

8. svibnja 2025.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Pravosudna suradnja u kaznenim stvarima – Direktiva (EU) 2016/1919 – Besplatna pravna pomoć – Direktiva 2013/48/EU – Pravo na pristup branitelju u okviru kaznenih postupaka – Postupovna jamstva za ranjive osobe – Utvrđivanje ranjivosti tih osoba – Nepostojanje zakonske presumpcije – Izravan učinak – Ispitivanje osumnjičenika u odsutnosti branitelja – Dopuštenost dokaza prikupljenih povredom postupovnih prava”

U predmetu C-530/23 [Barało][i],

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Sąd Rejonowy we Włocławku (Općinski sud u Włocławeku, Poljska), odlukom od 17. kolovoza 2023., koju je Sud zaprimio 17. kolovoza 2023., u kaznenom postupku protiv

K. P.,

uz sudjelovanje:

Prokurator Rejonowy we Włocławku,

SUD (drugo vijeće),

u sastavu: K. Jürimäe (izvjestiteljica), predsjednica vijeća, K. Lenaerts, predsjednik Suda, u svojstvu suca drugog vijeća, M. Gavalec, Z. Csehi i F. Schalin, suci,

nezavisna odvjetnica: T. Ćapeta,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani dio postupka,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za Prokurator Rejonowy we Włocławku, T. Rutkowska-Szmydyńska,

– za poljsku vladu, B. Majczyna, u svojstvu agenta,

– za češku vladu, M. Smolek, T. Suchá i J. Vláčil, u svojstvu agenata,

* Jezik postupka: poljski

[i] Naziv ovog predmeta je izmišljen. On ne odgovara stvarnom imenu nijedne stranke u postupku.

– za Europsku komisiju, J. Hottiaux i M. Wasmeier, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisne odvjetnice na raspravi održanoj 14. studenoga 2024.,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje:

– članka 6. stavaka 1. do 3. i članka 19. stavka 1. drugog podstavka UEU-a;

– članaka 4. i 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja);

– članka 1. stavka 2., članka 2. stavka 1. točke (b), članka 4. stavka 5. te članaka 8. i 9. Direktive (EU) 2016/1919 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2016. o pravnoj pomoći za osumnjičenike i okrivljenike u kaznenom postupku i za tražene osobe u postupku na temelju europskog uhidbenog naloga (SL 2016., L 297, str. 1. i ispravak SL 2017., L 91, str. 40.);

– članka 3. stavka 2. točaka (a) do (c) i članka 3. stavka 3. točaka (a) i (b) Direktive 2013/48/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2013. o pravu na pristup odvjetniku u kaznenom postupku i u postupku na temelju europskog uhidbenog naloga te o pravu na obavješćivanje treće strane u slučaju oduzimanja slobode i na komunikaciju s trećim osobama i konzularnim tijelima tijekom trajanja oduzimanja slobode (SL 2013., L 294, str. 1. i ispravak SL 2023./90091, L);

– točaka 6., 7., 11. i 13. Preporuke (2013/C 378/02) Komisije od 27. studenoga 2013. o postupovnim jamstvima za ranjive osobe osumnjičene ili optužene u kaznenom postupku (SL 2013., C 378, str. 8., u daljnjem tekstu: Preporuka Komisije) te

– načelâ nadređenosti, djelotvornosti i izravnog učinka prava Unije.

2 Zahtjev je upućen u okviru kaznenog postupka pokrenutog protiv osobe K. P. zbog, s jedne strane, posjedovanja opojnih droga i psihotropnih tvari i, s druge strane, upravljanja vozilom pod utjecajem opojnih droga.

Pravni okvir

Međunarodno pravo

3 Točke 23. i 32. Načela i smjernica Ujedinjenih naroda o pristupu besplatnoj pravnoj pomoći u kaznenopravnim sustavima, donesenih 20. prosinca 2012. Rezolucijom 67/187 Opće skupštine, glase kako slijedi:

„23. Policija, državni odvjetnici i suci moraju osigurati besplatnu pravnu pomoć osobama koje su se upustile u postupak pred njima, a koje nemaju sredstva za plaćanje branitelja i/ili koje su ranjive.

[…]

32. Moraju se poduzeti posebne mjere kako bi besplatna pravna pomoć bila stvarno dostupna ženama, djeci i skupinama s posebnim potrebama, uključujući, ali ne ograničavajući se na […] osobe koje boluju od mentalnih bolesti i korisnike droga […]. Tim se mjerama moraju uzeti u obzir posebne potrebe tih skupina i moraju se prilagoditi spolu i dobi.” [neslužbeni prijevod]

Pravo Unije

Direktiva 2013/48

4 U skladu s uvodnim izjavama 50. i 51. Direktive 2013/48:

„(50) Države bi članice trebale, prilikom procjene izjava koje su dali osumnjičenici ili optužene osobe ili dokaza prikupljenih uslijed kršenja njihova prava na odvjetnika ili u slučajevima kad je odstupanje od tog prava bilo odobreno u skladu s ovom Direktivom, osigurati poštivanje prava obrane i pravičnosti postupka. U tom bi kontekstu trebalo poštivati sudsku praksu Europskog suda za ljudska prava koji je utvrdio da će prava obrane u načelu nepovratno biti dovedena u pitanje ako se inkriminirajuće izjave koje su dane tijekom policijskog ispitivanja bez pristupa odvjetniku upotrebljavaju za osudu. To ne bi trebalo dovoditi u pitanje korištenje izjava u druge svrhe dopuštene nacionalnim pravom, kao što je potreba za izvršavanjem hitnih istražnih radnji ili kako bi se izbjeglo počinjenje drugih kaznenih djela ili ozbiljne štetne posljedice za bilo koju osobu ili u vezi hitne potrebe za sprječavanjem značajnih opasnosti za kazneni postupak ako bi pristup odvjetniku ili odgoda istrage nepovratno doveli u pitanje trenutne istrage o teškom kaznenom djelu. Nadalje, to ne bi trebalo dovoditi u pitanje nacionalna pravila ili sustave koji se tiču prihvatljivosti dokaza i ne bi trebalo spriječiti države članice da održavaju sustav u okviru kojeg se postojeći dokazi mogu dati pred sudom ili sucem, a da nije postojala nikakva zasebna ni prethodna procjena o prihvatljivosti takvih dokaza.

(51) Dužnost pružanja skrbi osumnjičenicima ili optuženim osobama koje su u potencijalno slabom položaju podupire pošteno pravosuđe. Tužiteljstvo, tijela odgovorna za provedbu zakona i pravosudna tijela stoga bi trebala olakšati da navedene osobe učinkovito ostvaruju prava predviđena ovom Direktivom, primjerice uzimajući u obzir bilo kakvu potencijalnu slabost koja utječe na njihovu sposobnost da ostvare pravo na pristup odvjetniku te da se treću osobu obavijesti u slučaju oduzimanja slobode i da se poduzmu odgovarajuće mjere za osiguravanje zajamčenosti tih prava.”

5 Člankom 2. te direktive, naslovljenim „Područje primjene”, stavkom 1. određuje se:

„Ova se Direktiva primjenjuje na osumnjičenike ili optužene osobe u kaznenom postupku od trenutka kada su im nadležna tijela države članice, putem službene obavijesti ili na drugi način, ukazala na to da su osumnjičeni ili optuženi za počinjenje kaznenog djela te neovisno o tome je li im oduzeta sloboda ili ne. Primjenjuje se do završetka postupaka, što podrazumijeva konačno razjašnjenje pitanja je li osumnjičenik ili optužena osoba počinila kazneno djelo, uključujući, gdje je to primjenjivo, osuđivanje i rješavanje bilo kakve žalbe.”

6 Članak 3. navedene direktive, naslovljen „Pravo na pristup odvjetniku u kaznenom postupku”, glasi kako slijedi:

„1. Države članice osiguravaju da osumnjičenici ili optužene osobe imaju pravo na pristup odvjetniku u takvom trenutku i na takav način da dotičnoj osobi omogućavaju praktično i učinkovito ostvarivanje svojih prava obrane.

2. Osumnjičenici ili optužene osobe imaju pristup odvjetniku bez nepotrebnog odlaganja. U svakom slučaju, osumnjičenici ili optužene osobe imaju pristup odvjetniku od bilo kojeg od sljedećih trenutaka, ovisno o tome koji je od njih najraniji:

(a) prije nego što su ispitana od strane policije ili drugog tijela zaduženog za provedbu zakona ili pravosudnog tijela;

(b) po izvršenju istražne radnje ili radnje prikupljanja dokaza, u skladu sa stavkom 3. točkom (c), od strane istražnih ili drugih nadležnih tijela;

(c) bez nepotrebnog odlaganja nakon oduzimanja slobode;

(d) ako su pozvani na sud nadležan za kaznene stvari, pravovremeno prije nego što se pojave pred tim sudom.

3. Pravo na pristup odvjetniku obuhvaća sljedeće:

(a) države članice osiguravaju da osumnjičenici ili optužene osobe imaju pravo na privatni sastanak i komunikaciju s odvjetnikom koji ih zastupa, uključujući prije ispitivanja od strane policije ili od strane drugog tijela odgovornog za provedbu zakona ili pravosudnog tijela;

(b) države članice osiguravaju da osumnjičenici ili optužene osobe imaju pravo na prisutnost svojega odvjetnika te pravo da on učinkovito sudjeluje u ispitivanju. Takvo je sudjelovanje u skladu s postupcima utvrđenima nacionalnim pravom, pod uvjetom da takvi postupci ne dovode u pitanje učinkovito ostvarenje i bit dotičnog prava. Ako odvjetnik sudjeluje u ispitivanju, činjenica da se takvo sudjelovanje dogodilo bilježi se koristeći postupak bilježenja u skladu s pravom dotične države članice;

[…]”

7 Člankom 12. iste direktive, naslovljenim „Pravni lijekovi”, predviđa se:

„1. Države članice osiguravaju da osumnjičenici ili optužene osobe u kaznenom postupku, kao i tražene osobe u postupku na temelju europskog uhidbenog naloga, imaju učinkovit pravni lijek u okviru nacionalnog prava u slučaju kršenja njihovih prava iz ove Direktive.

2. Ne dovodeći u pitanje nacionalna pravila i sustave o prihvatljivosti dokaza, države članice osiguravaju, tijekom kaznenog postupka, prilikom procjene izjava koje su dali osumnjičenici ili optužene osobe ili dokaza prikupljenih uslijed kršenja njihova prava na odvjetnika ili u slučajevima kad je odstupanje od tog prava bilo odobreno u skladu s člankom 3. stavkom 6., poštivanje prava obrane i pravičnosti postupka.”

8 U skladu s člankom 13. Direktive 2013/48:

„Države članice osiguravaju da se osobite potrebe ugroženih osumnjičenika i ugroženih optuženih osoba uzimaju u obzir prilikom primjene ove Direktive.”

Direktiva 2016/1919

9 Uvodne izjave 1., 3., 4., 6., 17. do 19., 23. i 24. Direktive 2016/1919 glase:

„(1) Svrha je ove Direktive osigurati učinkovitost prava na pristup odvjetniku, kao što je predviđeno [Direktivom 2013/48], stavljanjem na raspolaganje pomoći odvjetnika kojeg plaća država članica osumnjičenicima i okrivljenicima u kaznenom postupku […].

[…]

(3) U članku 47. trećem stavku [Povelje] utvrđuje se pravo na pravnu pomoć u kaznenom postupku u skladu s uvjetima navedenima u [toj odredbi]. […]

(4) Vijeće [Europske unije] je 30. studenoga 2009. donijelo Rezoluciju o smjernicama za jačanje postupovnih prava osumnjičenika ili okrivljenika u kaznenom postupku [(SL 2009., C 295, str. 1.)] (‚Smjernice’). Postupnim pristupom u Smjernicama se poziva na donošenje mjera povezanih s pravom na pismeno i usmeno prevođenje (mjera A), pravom na informacije o pravima i razlozima optužbe (mjera B), pravom na pravne savjete i pravnu pomoć (mjera C), pravom na komunikaciju s rodbinom, poslodavcima i konzularnim tijelima (mjera D) te posebnom zaštitom za ranjive osumnjičenike ili okrivljenike (mjera E).

[…]

(6) Do danas je na temelju Smjernica doneseno pet mjera o postupovnim pravima u kaznenom postupku, odnosno [Direktiva 2010/64/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 20. listopada 2010. o pravu na tumačenje i prevođenje u kaznenim postupcima (SL 2010., L 280, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 10., str. 213.), Direktiva 2012/13/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2012. o pravu na informiranje u kaznenom postupku (SL 2012., L 142, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 15., str. 48.), Direktiva 2013/48, Direktiva (EU) 2016/343 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. ožujka 2016. o jačanju određenih vidova pretpostavke nedužnosti i prava sudjelovati na raspravi u kaznenom postupku (SL 2016., L 65, str. 1.) i Direktiva (EU) 2016/800 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2016. o postupovnim jamstvima za djecu koja su osumnjičenici ili optuženici u kaznenim postupcima (SL 2016., L 132, str. 1.)].

[…]

(17) U skladu s člankom 6. stavkom 3. točkom (c) [Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, potpisane u Rimu 4. studenoga 1950. (u daljnjem tekstu: EKLJP)] osumnjičenici i okrivljenici koji nemaju dovoljno sredstava za plaćanje pomoći odvjetnika imaju pravo na pravnu pomoć kad to nalaže interes pravde. Tim se minimalnim pravilom državama članicama omogućuje da provedu provjeru imovinskog stanja, provjeru

osnovanosti zahtjeva ili obje te provjere. Provedbom tih provjera ne bi trebalo ograničiti prava i postupovna jamstva osigurana Poveljom i EKLJP-om, kako ih tumače Sud i ESLJP, niti bi od njih trebalo odstupiti.

(18) Države članice trebale bi utvrditi praktične dogovore za pružanje pravne pomoći. Tim bi se dogovorima moglo odrediti da se pravna pomoć odobrava na zahtjev osumnjičenika, okrivljenika ili tražene osobe. Međutim, uzimajući osobito u obzir potrebe ranjivih osoba, taj zahtjev ne bi trebao biti temeljni uvjet za odobravanje pravne pomoći.

(19) Nadležna tijela trebala bi odobriti pravnu pomoć bez nepotrebnog odgađanja, a najkasnije prije ispitivanja dotične osobe koje provodi policija, neko drugo tijelo kaznenog progona ili pravosudno tijelo, ili prije provođenja konkretnih istražnih radnji ili radnji povezanih s prikupljanjem dokaza navedenih u ovoj Direktivi. Ako nadležna tijela to ne mogu učiniti, trebala bi odobriti barem hitnu ili privremenu pravnu pomoć prije takvog ispitivanja ili prije provođenja takvih istražnih radnji ili radnji povezanih s prikupljanjem dokaza.

[…]

(23) Pri provedbi ove Direktive države članice trebale bi osigurati poštovanje temeljnog prava na pravnu pomoć kako je predviđeno Poveljom i EKLJP-om. Pritom bi trebale poštovati načela i smjernice Ujedinjenih naroda o pristupu pravnoj pomoći u kaznenopravnim sustavima.

(24) Ne dovodeći u pitanje odredbe nacionalnog prava o obveznoj prisutnosti odvjetnika, nadležno tijelo trebalo bi bez nepotrebnog odgađanja odlučiti o odobravanju ili odbijanju pravne pomoći. Nadležno tijelo trebalo bi biti neovisno tijelo nadležno za donošenje odluka o odobravanju pravne pomoći, ili sud, uključujući suca pojedinca. U hitnim situacijama, međutim, trebalo bi biti moguće i privremeno sudjelovanje policije i tužiteljstva, u mjeri u kojoj je to nužno za pravovremeno odobravanje pravne pomoći.”

10 U skladu s člankom 1. te direktive, naslovljenim „Predmet”:

„1. Ovom se Direktivom utvrđuju zajednička minimalna pravila o pravu na pravnu pomoć za:

(a) osumnjičenike i okrivljenike u kaznenom postupku; i

[…]

2. Ovom se Direktivom dopunjuju direktive [2013/48] i [2016/800]. Ništa u ovoj Direktivi ne tumači se kao ograničenje prava predviđenih u tim direktivama.”

11 Člankom 2. Direktive 2016/1919, naslovljenim „Područje primjene”, u stavcima 1. i 2. određuje se:

„1. Ova se Direktiva primjenjuje na osumnjičenike i okrivljenike u kaznenom postupku koji imaju pravo na pristup odvjetniku na temelju [Direktive 2013/48] i:

(a) kojima je oduzeta sloboda,

(b) kojima mora pomagati odvjetnik u skladu s pravom Unije ili nacionalnim pravom; ili

(c) od kojih se traži ili kojima se dopušta da prisustvuju istražnoj radnji ili radnji povezanoj s prikupljanjem dokaza koja obuhvaća najmanje sljedeće:
   i. dokazne radnje prepoznavanja;
   ii. suočavanja;
   iii. rekonstrukcije događaja na mjestu počinjenja kaznenog djela.

2. Ova se Direktiva također primjenjuje, od trenutka uhićenja u državi članici izvršenja, na tražene osobe koje imaju pravo na pristup odvjetniku na temelju [Direktive 2013/48].”

12 Članak 4. Direktive 2016/1919, naslovljen „Pravna pomoć u kaznenom postupku”, glasi kako slijedi:

„1. Države članice osiguravaju da osumnjičenici i okrivljenici koji nemaju dovoljno sredstava za plaćanje pomoći odvjetnika imaju pravo na pravnu pomoć kad to nalaže interes pravde.

2. Države članice mogu provesti provjeru imovinskog stanja, provjeru osnovanosti zahtjeva ili obje te provjere kako bi utvrdile treba li se odobriti pravna pomoć u skladu sa stavkom 1.

[…]

5. Države članice osiguravaju da se pravna pomoć odobrava bez nepotrebnog odgađanja, a najkasnije prije ispitivanja osobe koje provodi policija, neko drugo tijelo kaznenog progona ili pravosudno tijelo, ili prije provođenja istražnih radnji ili radnji povezanih s prikupljanjem dokaza navedenih u članku 2. stavku 1. točki (c).

[…]”

13 U skladu s člankom 8. te direktive, naslovljenim „Pravna sredstva”:

„Države članice osiguravaju da osumnjičenici, okrivljenici i tražene osobe u slučaju kršenja njihovih prava iz ove Direktive imaju učinkovito pravno sredstvo u okviru nacionalnog prava.”

14 Članak 9. navedene direktive, naslovljen „Ranjive osobe”, glasi kako slijedi:

„Države članice osiguravaju da se pri provedbi ove Direktive uzimaju u obzir posebne potrebe ranjivih osumnjičenika, okrivljenika i traženih osoba.”

15 Člankom 11. iste direktive, naslovljenim „Zabrana ograničavanja ili odstupanja”, propisuje se:

„Ništa u ovoj Direktivi ne tumači se kao ograničavanje ili odstupanje od bilo kojih prava i postupovnih jamstava osiguranih Poveljom, EKLJP-om ili drugim mjerodavnim odredbama međunarodnog prava ili prava bilo koje države članice kojim je predviđena viša razina zaštite.”

Preporuka Komisije

16 U uvodnim izjavama 1., 6., 7., 11. i 13. Preporuke Komisije navodi se:

„(1) Cilj je ove Preporuke potaknuti države članice da ojačaju postupovna prava svih osumnjičenih ili optuženih osoba koje nisu u mogućnosti razumjeti i učinkovito sudjelovati u kaznenim postupcima zbog svoje dobi, psihičkog ili fizičkog stanja ili invaliditeta (‚ranjive osobe').

[…]

(6) Od ključne je važnosti odmah utvrditi i prepoznati ranjivost osumnjičene ili optužene osobe u kaznenom postupku. U tu svrhu, policijski službenici te pravosudna ili sudska tijela trebaju provesti početnu procjenu. Nadležna tijela trebaju biti u mogućnosti tražiti da neovisni stručnjak ocijeni stupanj ranjivosti, potrebe ranjive osobe i prikladnost mjera koje su poduzete ili predviđene protiv ranjive osobe.

(7) Osumnjičene ili optužene osobe ili njihovi odvjetnici trebaju imati pravo osporiti, u skladu s nacionalnim pravom, procjenu njihove moguće ranjivosti u kaznenom postupku, posebno ako bi to značajno omelo ili ograničilo ostvarivanje njihovih temeljnih prava. To pravo ne podrazumijeva obvezu država članica da predvide poseban žalbeni postupak, poseban mehanizam ili postupak za podnošenje pritužbi u kojem je moguće osporiti takav propust ili odbijanje.

[…]

(11) Osobe koje su prepoznate kao posebno ranjive nisu u mogućnosti pratiti i razumjeti kazneni postupak. Kako bi se osiguralo da su njihova prava na pošteno suđenje zajamčena, ne bi se smjeli odreći prava na odvjetnika.

[…]

(13) Ranjive osobe nisu uvijek sposobne razumjeti sadržaj policijskih razgovora kojima su izložene. Kako bi se izbjeglo bilo kakvo osporavanje sadržaja razgovora te time i nepotrebno ponavljanje ispitivanja, potrebno je audiovizualno snimanje tih razgovora."

17 Točka 4. te preporuke nalazi se u njezinu odjeljku 2., naslovljenom „Identificiranje ranjivih osoba". U skladu s tom točkom 4.:

„Ranjive osobe potrebno je brzo identificirati i prepoznati kao takve. Države članice trebale bi osigurati da sva nadležna tijela mogu upotrijebiti liječnički pregled neovisnog stručnjaka u svrhu identificiranja ranjivih osoba i utvrđivanja stupnja njihove ranjivosti i njihovih posebnih potreba. Stručnjak može dati obrazloženo mišljenje o prikladnosti poduzetih mjera koje su predviđene ili poduzete protiv ranjive osobe."

18 Odjeljak 3. navedene preporuke, naslovljen „Prava ranjivih osoba”, sadržava deset dijelova, od kojih su četiri naslovljena „Nediskriminacija”, „Pretpostavka ranjivosti”, „Pravo na pristup odvjetniku” i „Snimanje ispitivanja”. Točka 6. iste preporuke, koja se nalazi u prvom od tih četiriju dijelova, glasi kako slijedi:

„Postupovna prava ranjivih osoba treba poštovati tijekom kaznenog postupka uzimajući u obzir prirodu i stupanj njihove ranjivosti.”

19 U točki 7. Preporuke Komisije, koja se nalazi u dijelu naslovljenom „Pretpostavka ranjivosti”, određuje se:

„Države članice trebale bi predvidjeti pretpostavku ranjivosti posebno za osobe s teškim psihološkim, intelektualnim, fizičkim ili osjetilnim oštećenjima ili psihičkim bolestima ili kognitivnim poremećajima, koji im otežavaju razumijevanje i učinkovito sudjelovanje u postupku.”

20 U skladu s točkom 11. te preporuke, koja se nalazi u dijelu naslovljenom „Pravo na pristup odvjetniku”:

„Ako ranjiva osoba ne može razumjeti i pratiti postupak, ne bi se smjelo odreći prava na pristup odvjetniku u skladu s [Direktivom 2013/48].”

21 Točkom 13. navedene preporuke, koja se nalazi u dijelu naslovljenom „Snimanje ispitivanja”, predviđa se:

„Ispitivanje ranjive osobe u fazi istrage podložno je audiovizualnom snimanju.”

Poljsko pravo

22 U skladu s člankom 6. ustawe – Kodeks postępowania karnego (Zakon o Zakoniku o kaznenom postupku) od 6. lipnja 1997. (Dz. U. iz 2022., pozicija 1375.), u verziji koja se primjenjuje na kazneni postupak u glavnom postupku (u daljnjem tekstu: ZKP), optuženik ima prava obrane, uključujući pravo na pomoć branitelja. Informira ga se o tom pravu.

23 Člankom 79. stavkom 1. ZKP-a predviđa se da u kaznenom postupku optuženik mora imati branitelja ako postoji opravdana sumnja da je njegova sposobnost shvaćanja značenja djela ili kontroliranja svojih postupaka bila isključena ili znatno ograničena prilikom počinjenja tog djela (točka 3.) i ako postoji opravdana sumnja u pogledu toga dopušta li njegovo mentalno zdravlje da sudjeluje u postupku ili da se samostalno i razumno brani (točka 4.). Člankom 79. stavkom 3. ZKP-a usto se određuje da je, u slučajevima iz, među ostalim, stavka 1. tog članka 79., sudjelovanje branitelja obvezno na raspravi i na onim saslušanjima na kojima je obvezno sudjelovanje optuženika.

24 Na temelju članka 168.a ZKP-a dokaz se ne može smatrati nedopuštenim samo na temelju činjenice da je prikupljen kršenjem postupovnih odredbi ili zabranjenim činom iz članka 1. stavka 1. Kaznenog zakonika, osim ako je taj dokaz prikupio javni službenik u okviru obavljanja svojih službenih dužnosti, povodom ubojstva, namjernoga oštećivanja zdravlja ili lišavanja slobode.

25 Članak 300. ZKP-a odnosi se na pravo osumnjičenika na informacije. U tom pogledu osumnjičenik mora, prije prvog ispitivanja, biti obaviješten o svojim pravima na saslušanje, na šutnju ili na odbijanje davanja odgovora na pitanja, o sadržaju optužnice i njezinim izmjenama, o pravu na podnošenje zahtjeva za provođenje preliminarne istrage ili istrage, na pomoć branitelja, uključujući traženje imenovanja branitelja po službenoj dužnosti u određenim slučajevima o kojima mora biti obaviješten, o pravu da se upozna sa sadržajem konačnog spisa kaznene istrage i pravima navedenima u članku 301. ZKP-a, kao i o obvezama i posljedicama iz članka 74. ZKP-a. Osumnjičenik te informacije mora dobiti u pisanom obliku i potvrditi da ih je primio potpisivanjem potvrde o primitku informativnog dokumenta.

26 U skladu s člankom 301. ZKP-a, ispitivanje osumnjičenika se na njegov zahtjev provodi u prisutnosti imenovanog branitelja. Izostanak potonjeg ne sprečava provedbu ispitivanja.

27 U skladu s člankom 344.a ZKP-a, ako sud pred kojim je pokrenut postupak u spisu otkrije značajne postupovne nedostatke, osobito ako je nužan pronalazak dokaza, i ako taj sud naiđe na znatne poteškoće pri poduzimanju potrebnih radnji, on predmet vraća državnom odvjetniku kako bi dopunio istragu. Prilikom vraćanja predmeta državnom odvjetniku navedeni sud navodi smjernice u pogledu dopune istrage i, ako je potrebno, odgovarajuće mjere koje treba poduzeti. Stranke mogu podnijeti pravni lijek protiv tog rješenja.

Glavni postupak i prethodna pitanja

28 Pred Sądom Rejonowym w Włocławku (Općinski sud u Włocławku, Poljska), sudom koji je uputio zahtjev u ovom predmetu, vodi se kazneni postupak pokrenut protiv osobe K. P.

29 Prema navodima suda koji je uputio zahtjev, kazneni progon pokrenut je u sljedećem kontekstu. Policijski službenici su 22. srpnja 2022., nakon što su bili obaviješteni o sudaru dvaju vozila, zaustavili osobu K. P. Bila je izvan svojeg vozila, živčana, te je govorila nejasno i nesuvislo.

30 Policijski službenici od nje su zatražili da im preda bilo kakav predmet koji ima u posjedu, a čije bi držanje moglo biti zabranjeno. Osoba K. P. je iz jedne torbe izvadila plastične vrećice koje su sadržavale bijeli prah i suhu tvar zelene boje. Te su tvari zaplijenjene i zatim identificirane kao tvari koje bi mogle biti amfetamin odnosno marihuana.

31 Nakon što je zaustavljena, osoba K. P. uhićena je i odvedena u bolnicu u kojoj joj je izvađena krv kako bi se provjerilo je li konzumirala opojne droge. Optužena je za posjedovanje opojne droge i psihotropne tvari.

32 Osoba K. P. obaviještena je o svojem pravu na pomoć branitelja po vlastitom izboru i o pravu da joj se odredi branitelj imenovan po službenoj dužnosti ako ga ne može sama izabrati zbog svojeg imovinskog stanja. Također je obaviještena o svojem pravu na saslušanje, na šutnju i na odbijanje davanja odgovora na pitanja. Zapisnik o ispitivanju sadržava napomenu policijskog službenika u kojoj se navodi da je, „prema njegovim izjavama, [K. P.] zdravog duha, nije bio niti je podvrgnut psihijatrijskom liječenju, ne uzima lijekove niti pati od neuroloških smetnji”.

33 K. P. se nije odrekao svojeg prava na pomoć branitelja, ali nije ni zatražio da se neki kontaktira. Ne postoji nikakav dokaz o tome da je policijski službenik pregledao osobu K. P. kako bi utvrdio je li tijekom ispitivanja bila pod utjecajem proizvoda ili tvari koji mijenjaju njezinu sposobnost shvaćanja ili njezinu sposobnost prisjećanja činjenica ili je li bila pod utjecajem opojnih droga.

34 Tvari koje je osoba K. P. imala u posjedu i koje su zaplijenjene kao i uzorci njezine krvi izvađene u bolnici bili su predmet vještačenja. Uzimajući u obzir koncentraciju amfetamina prisutnu u tim uzorcima, zaključeno je da je osoba K. P. prilikom vađenja krvi bila „pod utjecajem droge koja ima slični učinak kao alkohol”. Stoga je 7. kolovoza 2022. optužena da je vozila automobil pod utjecajem droge koja ima slični učinak kao alkohol.

35 Optužnica joj je predana 14. listopada 2022. dostavom psihijatrijskom odjelu bolnice u kojoj je boravila. Budući da, osim toga, državni odvjetnik nije zatražio da joj se po službenoj dužnosti imenuje branitelj koji bi joj pomagao, saslušana je bez prisutnosti branitelja. Njezino saslušanje nije zabilježeno ni u obliku audiovizualnog zapisa.

36 Prije tog saslušanja 22. kolovoza 2022. psihijatar koji je prethodno liječio osobu K. P. na svojem je saslušanju izjavio da zbog psihičkog stanja dotične osobe, to jest težine simptoma njezine mentalne bolesti, ona ne može sudjelovati u postupovnim radnjama jer to stanje može trajati najmanje nekoliko tjedana. Osim toga, iz liječničkog spisa osobe K. P., koji je na njezin zahtjev 23. rujna 2022. proslijeđen državnom odvjetniku, proizlazi da je dotična osoba više puta boravila u psihijatrijskoj bolnici između 30. lipnja 2021. i 22. srpnja 2022. radi liječenja shizofrenije i shizoafektivnih poremećaja. Iz toga također proizlazi da je prvotno dijagnosticirano da pati od mentalnog poremećaja i poremećaja uzrokovanog alternativnom uporabom opojnih droga i psihoaktivnih tvari kao i od psihotičnog mentalnog poremećaja.

37 Sudu koji je uputio zahtjev 15. prosinca 2022. podnesena je optužnica kojom se pokreće postupak.

38 Taj je sud 28. veljače 2023. odlučio, na temelju članka 344.a stavka 1. ZKP-a, predmet vratiti državnom odvjetništvu radi provođenja dopune istrazi kako bi se osoba K. P. ispitala u prisutnosti branitelja i prikupilo mišljenje psihijatara o njezinu mentalnom zdravlju tijekom počinjenja kaznenog djela i tijekom kaznenog postupka koji je protiv nje pokrenut.

39 Tu je odluku, međutim, poništio Sąd Okręgowy we Włocławku (Općinski sud u Włocławeku, Poljska) nakon što je državno odvjetništvo podnijelo tužbu. Predmet je vraćen na ponovno suđenje sudu koji je uputio zahtjev.

40 U okviru tog postupka taj sud navodi da je utvrdio, među ostalim, da tijekom istražnog postupka nije provedena nikakva pojedinačna ocjena kako bi se provjerilo je li se osoba K. P. nalazila u ranjivom položaju zbog kojeg joj je trebao biti imenovan branitelj po službenoj dužnosti. Nije utvrđeno ni može li ona s obzirom na svoje mentalno zdravlje sudjelovati u postupku ili se samostalno i razumno braniti.

41 Sud koji je uputio zahtjev iz tih utvrđenja zaključuje da su osobi K. P. tako uskraćeni, s jedne strane, minimalna zaštita na koju bi imala pravo na temelju Direktive 2016/1919 kao osumnjičenik i potencijalno ranjiva osoba i, s druge strane, prava na koja bi se svi osumnjičenici mogli pozivati na temelju direktiva 2012/13 i 2013/48. Prije svega, riječ je o jamčenju prava na pomoć branitelja za osobe koje se smatraju ranjivima kao i o pravu potonjih na besplatnu pravnu pomoć čim su osumnjičene da su počinile kazneno djelo.

42 Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, do te je situacije došlo jer u poljski pravni poredak nisu pravilno i potpuno prenesene te direktive niti je provedena preporuka Komisije. Stoga, kao prvo, valja utvrditi ispunjavaju li relevantne odredbe prethodno navedenih direktiva kriterije izravnog učinka.

43 Osim toga, sud koji je uputio zahtjev ističe da primjenjiva pravila kaznenog postupka ne nude dovoljno precizna rješenja kojima se svakoj osobi obuhvaćenoj područjem primjene direktiva 2013/48 i 2016/1919 jamči puni opseg prava predviđenih tim direktivama, poput prava na trenutačni pristup branitelju, prava na pomoć branitelja u najranijem stadiju faze koja prethodi sudskom postupku ili prava da se njezine potrebe bez odgode utvrde prije nego što je se ispita kao osumnjičenika. Budući da se ta pravila ne mogu tumačiti u skladu s pravom Unije, sud koji je uputio zahtjev želi doznati, kao drugo, moraju li navedena pravila izuzeti iz primjene samo nacionalni sudovi ili i šire sva nacionalna tijela zadužena za provedbu zakona.

44 U svojem zahtjevu za prethodnu odluku sud koji je uputio zahtjev navodi, kao treće, da nastoji „uspostaviti djelotvoran pravni lijek” koji bi mogao poništiti učinke povrede prava na koja je osumnjičenik trebao imati pravo u ranijim stadijima postupka na temelju Direktive 2016/1919. U tu svrhu upućuje na članak 8. te direktive i članak 12. Direktive 2013/48, kao i na sudsku praksu Europskog suda za ljudska prava.

45 Kao četvrto, sud koji je uputio zahtjev pita se o situaciji osumnjičenika ili optuženika za kojeg je utvrđeno da je ranjiva osoba kojoj bez odgode treba pružiti pravnu pomoć u skladu s Direktivom 2016/1919. Taj se sud pita moraju li nacionalna tijela, poput državnog odvjetnika, koja sudjeluju u fazi koja prethodi kaznenom postupku i vode ju, osigurati djelotvornu pravnu zaštitu na temelju te direktive kada je za kazneno djelo o kojem je riječ propisana kazna oduzimanja slobode. Djelotvorna primjena prava Unije usto zahtijeva neovisnost i nepristranost sudova, ali i tijela zaduženih za kazneni progon u predmetima koji su povezani s pravom Unije.

46 U tim je okolnostima Sąd Rejonowy we Włocławku (Općinski sud u Włocławeku) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Treba li članak 2. stavak 1. točku (b) i članak 4. stavak 5. te članak 9. u vezi s uvodnim izjavama 18., 19., 24. i 27. [Direktive 2016/1919], u vezi s člankom 3. stavkom 2. točkama (a) i [(b)] i člankom 3. stavkom 3. točkom (a) [Direktive 2013/48], s obzirom na točke 6., 7., 11. i 13. [Preporuke Komisije] tumačiti na način da se njima uvodi obvezujuće pravilo s izravnim učinkom prema kojem je nedopušteno provođenje mjere u obliku ispitivanja ranjive osobe bez sudjelovanja branitelja ako su ispunjene činjenične pretpostavke za odobravanje pravne pomoći, a istodobno istražno tijelo ne odobri pravnu pomoć (ni hitnu ili privremenu) bez nepotrebnog odgađanja i prije nego što tu osobu [ranjivu osobu *in concreto*] ispita policija, drugo tijelo kaznenog progona ili pravosudno tijelo, ili prije provođenja konkretnih istražnih radnji ili radnji povezanih s prikupljanjem dokaza?

2. Treba li članak 2. stavak 1. točku (b) i članak 4. stavak 5. te članak 9. u vezi s uvodnim izjavama 18., 19., 24. i 27. [Direktive 2016/1919], u vezi s člankom 1. stavkom 2. te direktive, s obzirom na točke 6., 7., 11. i 13. [Preporuke Komisije], unatoč činjeničnim pretpostavkama za provođenje trenutačnog utvrđivanja, tumačiti na način da [i.] nedostatak postupovnog utvrđivanja mogućeg ranjivog položaja ili priznavanja da je osoba ranjiva te [ii.] nemogućnost osporavanja ocjene njezina potencijalno ranjivog položaja i odobravanja toj osobi pravne pomoći bez nepotrebnog odgađanja nisu dopušteni ni u kojem slučaju u predmetima povodom kaznenih djela za koja je propisano oduzimanje slobode, a okolnosti propuštanja utvrđivanja i određivanja branitelja po službenoj dužnosti treba izričito navesti u odluci o nastavku ispitivanja u odsutnosti branitelja, koja se načelno može pobijati?

3. Treba li članak 2. stavak 1. točku (b) i članak 4. stavak 5. te članak 9., u vezi s uvodnim izjavama 18., 19., 24. i 27. [Direktive 2016/1919], u vezi s člankom 1. stavkom 2. te direktive, s obzirom na [točke 6., 7., 11. i 13. Preporuke Komisije], tumačiti na način da propust države članice da predvidi pretpostavku ranjivosti u okviru kaznenog postupka treba tumačiti na način da se time osumnjičeniku onemogućuje korištenje jamstva iz članka 9. [Direktive 2016/1919], s obzirom na točku 11. [Preporuke Komisije], te su stoga pravosudna tijela dužna u takvoj situaciji izravno primijeniti odredbe [te] direktive?

4. U slučaju potvrdnog odgovora na barem prvo, drugo ili treće pitanje, treba li odredbe obiju direktiva koje se navode u tim pitanjima tumačiti na način da im se protive nacionalne odredbe kao što su:
   (a) članak 301. druga rečenica [ZKP-a] prema kojem se, samo na njegov zahtjev, osumnjičenika ispituje uz sudjelovanje imenovanog branitelja, a nedolazak branitelja na ispitivanje osumnjičenika ne sprječava ispitivanje;
   (b) članak 79. stavak 1. točke 3. i 4. [ZKP-a] prema kojem u kaznenom postupku optuženik (osumnjičenik) mora imati branitelja ako postoji opravdana sumnja da je njegova sposobnost shvaćanja značenja djela ili kontroliranja svojih postupaka bila isključena ili znatno ograničena prilikom počinjenja tog djela i kad postoji opravdana dvojba u pogledu toga dopušta li njegovo mentalno zdravlje da sudjeluje u postupku ili da se samostalno i razumno brani?

5. Treba li članak 3. stavak 2. točku (a), u vezi s člankom 3. stavkom 3. točkom (b) [Direktive 2013/48], u vezi s načelom nadređenosti i izravnog učinka direktiva, tumačiti na način da se njima nalaže istražnim tijelima, sudovima i svim državnim tijelima da izuzmu iz primjene odredbe nacionalnog prava koje nisu u skladu s Direktivom, kao što su one navedene u četvrtom pitanju, i slijedom toga, zbog isteka roka za prijenos, nacionalnu odredbu zamijene navedenim odredbama Direktive koje imaju izravan učinak?

6. Treba li članak 2. stavak 1. točku (b) i članak 4. stavak 5. te članak 9., u vezi s uvodnim izjavama 19., 24. i 27. [Direktive 2016/1919] tumačiti na način da su – u slučaju nedonošenja odluke o odobravanju pravne pomoći ili u slučaju njezina neodobravanja ranjivoj osobi ili osobi u pogledu koje postoji pretpostavka ranjivosti u skladu s [točkom 7. Preporuke Komisije], a zatim zbog istražnih radnji koje uz sudjelovanje takve osobe provodi policijsko tijelo ili drugo tijelo kaznenog progona, uključujući radnje koje se ne mogu ponoviti pred sudom – nacionalni sud koji razmatra predmet u kaznenom postupku i sva druga državna pravosudna tijela (odnosno istražna tijela) dužni izuzeti iz primjene odredbe nacionalnog prava koje nisu u skladu s Direktivom, kao što su one navedene u četvrtom pitanju, i slijedom toga, zbog isteka roka za prijenos, nacionalnu odredbu zamijeniti navedenim odredbama Direktive koje imaju izravan učinak, čak i kada je takva osoba nakon završetka istrage (ili progona) i nakon što je državni odvjetnik podignuo optužnicu pred sudom odredila branitelja po vlastitom izboru?

7. Treba li članak 2. stavak 1. točku (b) i članak 4. stavak 5. te članak 9., u vezi s uvodnim izjavama 19., 24. i 27. [Direktive 2016/1919], u vezi s člankom 1. stavkom 2. [te direktive], s obzirom na točke 6., 7., 11. i 13. [Preporuke Komisije], tumačiti na način da je država članica dužna osigurati da se odmah utvrdi i prizna ranjivi položaj osumnjičenika te odobri pravna pomoć osumnjičenicima ili optuženicima u kaznenom postupku za koje postoji pretpostavka ranjivosti, a ta je pomoć obvezna i kada nadležno tijelo nije zatražilo mišljenje neovisnog stručnjaka u pogledu ocjene težine ranjivog položaja, potreba ranjive osobe i prikladnosti svih mjera poduzetih ili izrečenih ranjivoj osobi, sve do pravilne ocjene neovisnog stručnjaka?

8. U slučaju potvrdnog odgovora na sedmo pitanje, treba li navedene odredbe Direktive [2016/1919] i [Preporuke Komisije] tumačiti na način da im se protivi nacionalna odredba kao što je članak 79. stavak 1. točke 3. i 4. [ZKP-a], u skladu s kojim u kaznenom postupku optuženik mora imati branitelja samo ako postoji opravdana sumnja da je njegova sposobnost shvaćanja značenja djela ili kontroliranja svojih postupaka bila isključena ili znatno ograničena prilikom počinjenja tog djela i kad postoji opravdana sumnja u pogledu toga dopušta li njegovo mentalno zdravstveno stanje da sudjeluje u postupku ili da se samostalno i razumno brani?

9. Treba li članak 2. stavak 1. točku (b) i članak 4. stavak 5. te članak 9., u vezi s uvodnim izjavama 19., 24. i 27. [Direktive 2016/1919], u vezi s člankom 1. stavkom 2. [te direktive], s obzirom na točke 6., 7., 11. i 13. [Preporuke Komisije], te načelo pretpostavke ranjivosti tumačiti na način da su nadležna tijela (državno odvjetništvo, policija), najkasnije prije prvog ispitivanja osumnjičenika koje provodi policija ili drugo nadležno tijelo, dužna odmah postupovno utvrditi i priznati ranjivi položaj osumnjičenika u kaznenom postupku i odobriti mu pravnu ili hitnu (privremenu) pomoć te odustati od ispitivanja osumnjičenika sve dok se osobi ne odobri pravna pomoć ili hitna (privremena) pomoć?

10. U slučaju potvrdnog odgovora na deveto pitanje, treba li članak 2. stavak 1. točku (b) i članak 4. stavak 5. te članak 9., u vezi s uvodnim izjavama 19., 24. i 27. [Direktive 2016/1919], u vezi s člankom 1. stavkom 2. [te direktive], s obzirom na točke 6., 7., 11. i 13. [Preporuke Komisije], tumačiti na način da se njima državama članicama nalaže obveza da u svojem nacionalnom pravu jasno naznače temelje i kriterije za bilo kakva odstupanja od trenutačnog utvrđivanja i priznavanja ranjivog položaja osumnjičenika u kaznenom postupku i da osiguraju da mu se odobri pravna ili hitna (privremena) pomoć, a sva eventualna odstupanja moraju biti proporcionalna, vremenski ograničena i ne smiju povređivati načelo poštenog suđenja te bi pritom trebala imati postupovni oblik odluke o odobrenju privremenog odstupanja protiv koje bi stranka načelno mogla zahtijevati da tu odluku preispita sud?

11. Treba li članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a i članak 47. [Povelje], u vezi s člankom 3. stavkom 2. točkom (a) i člankom 3. stavkom 3. točkama (a) i (b) [Direktive 2013/48], u vezi s člankom 1. stavkom 2. i uvodnom izjavom 27. te u vezi s člankom 8. [Direktive 2016/1919], tumačiti na način da, ako postupovno tijelo propusti odobriti pravnu pomoć i utvrditi razloge za odustajanje od odluke o odobravanju pravne pomoći osobi za koju postoji pretpostavka ranjivosti (u skladu s točkama 7. i 11. [Preporuke Komisije]), ta osoba ima pravo na djelotvoran pravni lijek, a njime treba smatrati institut nacionalnog postupovnog prava predviđen člankom 344.a [ZKP-a] kojim se nalaže da se predmet vrati državnom odvjetniku kako bi:
   (a) istražno tijelo provelo postupak utvrđivanja i priznavanja ranjivog položaja osumnjičenika u kaznenom postupku;
   (b) se osumnjičeniku omogućilo da se savjetuje s braniteljem prije ispitivanja;
   (c) se provelo ispitivanje osumnjičenika u prisutnosti branitelja uz audiovizualno snimanje samog ispitivanja; i
   (d) se branitelju omogućio uvid u spis te kako bi se omogućilo da ranjiva osoba i odvjetnik koji je određen po službenoj dužnosti ili odvjetnik kojeg je odredio osumnjičenik podnese eventualne dokazne prijedloge?

12. Treba li članak 4. [Povelje], u vezi s člankom 6. stavcima 1. i 2. te člankom 6. stavak 3. [UEU-a], u vezi s člankom 3. [EKLJP-a] […], u vezi s pretpostavkom ranjivog položaja u skladu s točkom 7. [Preporuke Komisije], tumačiti na način da ispitivanje osumnjičenika koje policijski službenik ili druga osoba ovlaštena za provođenje istražnih radnji provede u psihijatrijskoj bolnici a da pritom ne uzme u obzir stanje nesigurnosti, i u okolnostima u kojima je posebno ograničena sloboda izražavanja i postoji svojevrsna psihička bespomoćnost te u odsutnosti odvjetnika, predstavlja nečovječno postupanje i kao takvo u potpunosti diskvalificira tu postupovnu radnju ispitivanja kao protivnu temeljnim pravima Unije?

13. U slučaju potvrdnog odgovora na dvanaesto pitanje, treba li odredbe navedene u dvanaestom pitanju tumačiti na način da ovlašćuju (odnosno obvezuju) [i.] nacionalni sud koji razmatra predmet u kaznenom postupku obuhvaćenom područjem primjene [Direktive 2016/1919], u vezi s točkom 7. [Preporuke Komisije] i područjem primjene [Direktive 2013/48], i [ii.] sva druga tijela kaznenog progona koja poduzimaju postupovne radnje da izuzmu iz primjene odredbe nacionalnog prava koje nisu u skladu s Direktivom [2016/1919], uključujući osobito izuzimanje članka 168.a [ZKP-a], i slijedom toga, zbog isteka roka za prijenos, nacionalnu odredbu zamijene navedenim odredbama [te] direktive koje imaju izravan učinak, čak i kada je takva osoba nakon završetka istrage (ili progona) i nakon što je državni odvjetnik podignuo optužnicu pred sudom odredila branitelja po vlastitom izboru?

14. Treba li članak 2. stavak 1. točku (b) i članak 4. stavak 5. te članak 9., u vezi s uvodnim izjavama 19., 24. i 27. [Direktive 2016/1919], u vezi s člankom 3. stavkom 2. točkama (a), (b) i (c) te člankom 3. stavkom 3. točkom (b) [Direktive 2013/48], u vezi s člankom 19. stavkom 1. drugim podstavkom UEU-a, i načelo djelotvornosti u pravu Europske unije tumačiti na način da državni odvjetnik koji postupa u fazi koja prethodi sudskom postupku u kaznenom predmetu treba poštovati zahtjeve iz [Direktive 2016/1919] koji imaju izravan učinak i time osigurati da osumnjičeniku ili optuženiku obuhvaćenom zaštitom te direktive bude zajamčena djelotvorna pravna zaštita u bilo kojem od sljedećih trenutaka, ovisno o tome koji je od njih najraniji:
    (a) prije nego što ga ispita policija ili drugo tijelo zaduženo za provedbu zakona ili pravosudno tijelo;
    (b) nakon istražne radnje ili radnje prikupljanja dokaza koju u skladu s člankom 3. stavkom 3. točkom (c) [Direktive 2013/48] izvršavaju istražna ili druga nadležna tijela;
    (c) bez nepotrebnog odgađanja nakon oduzimanja slobode (što podrazumijeva i boravak u psihijatrijskoj bolnici), a kada je to potrebno, dužan je izuzeti iz primjene eventualne naloge nadređenih državnih odvjetnika ako je uvjeren da bi postupanje u skladu s njima naštetilo djelotvornoj obrani osumnjičenika za kojeg postoji pretpostavka ranjivosti, uključujući njegovo pravo na pošteno suđenje ili drugo pravo koje mu se dodjeljuje Direktivom 2016/1919 u vezi s [Direktivom 2013/48]?

15. U slučaju potvrdnog odgovora na četrnaesto pitanje, treba li članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a kojim se utvrđuje načelo djelotvorne pravne zaštite, u vezi s člankom 2. UEU-a i u vezi s načelom poštovanja vladavine prava, kako ga se tumači u sudskoj praksi Suda [presuda od 27. svibnja 2019., OG i PI (Državna odvjetništva u Lübecku i Zwickau), C-508/18 i C-82/19 PPU, EU:C:2019:456] te načelom neovisnosti sudaca iz članka 19. stavka 1. drugog podstavka UEU-a i članka 47. [Povelje], kako ih se tumači u sudskoj praksi Suda (presuda od 27. veljače 2018., Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117), tumačiti na način da se tim načelima, s obzirom na mogućnost da glavni državni odvjetnik ili nadređena državna odvjetništva izdaju obvezujuće naloge kojima obvezuju podređene državne odvjetnike da izuzmu iz primjene odredbe Unije koje imaju izravan učinak ili kojima se otežava njihova primjena, protivi nacionalno

zakonodavstvo koje upućuje na izravnu ovisnost državnog odvjetništva o tijelu izvršne vlasti, kao što je ministar pravosuđa, i da im se protivi postojanje nacionalnih odredbi kojima se ograničava neovisnost državnog odvjetnika u pogledu primjene prava Unije, a osobito […] članak 1. stavak 2., članak 3. stavak 1. točke 1. i 3. te članak 7. stavci 1. do 6. i stavak 8., kao i članak 13. stavci 1. i 2. prawa o prokuraturze (Zakon o državnom odvjetništvu) od 28. siječnja 2016. (Dz. U. iz 2016., pozicija 176., kako je izmijenjen), čiji sadržaj upućuje na to da ministar pravosuđa, koji je ujedno i glavni državni odvjetnik i najviše tijelo državnog odvjetništva, može davati naloge koji obvezuju podređene državne odvjetnike i u pogledu ograničavanja ili sprečavanja izravne primjene prava Unije?”

Postupak pred Sudom

47 Sud koji je uputio zahtjev od Suda je također zatražio da se o ovom predmetu odluči u ubrzanom postupku iz članka 105. stavka 1. Poslovnika Suda. Rješenjem od 8. studenoga 2023., Barało (C-530/23, EU:C:2023:927), predsjednik Suda odlučio je, nakon što je saslušao sutkinju izvjestiteljicu i nezavisnu odvjetnicu, odbiti taj zahtjev.

O prethodnim pitanjima

48 Pitanja koja je postavio sud koji je uputio zahtjev u biti se odnose na tumačenje nekoliko odredbi direktiva 2013/48 i 2016/1919. Tim pitanjima sud koji je uputio zahtjev ponajprije želi utvrditi doseg pravâ ranjive osobe na pristup branitelju i na besplatnu pravnu pomoć.

49 Međutim, glavnom predmetu zahtjeva za prethodnu odluku dodaju se pitanja koja se odnose na nekoliko pojmova prava Unije i na različite postupovne aspekte, poput određivanja izravnog učinka određenih odredbi direktiva 2013/48 i 2016/1919 ili eventualne obveze uvođenja pravnih lijekova koja se tim direktivama nalaže, i ona se preklapaju u tekstu različitih prethodnih pitanja.

50 S obzirom na način na koji su sva ta pitanja međusobno povezana, valja zajedno ispitati: kao prvo, prvo do desetog, trinaesto i četrnaesto pitanje, u dijelu u kojem se odnose na doseg pravâ ranjive osobe na pristup branitelju i na besplatnu pravnu pomoć kao i na posljedice eventualne neusklađenosti nacionalnog zakonodavstva s obvezama koje proizlaze iz direktiva 2013/48 i 2016/1919; kao drugo, drugo, deseto i jedanaesto pitanje, u dijelu u kojem se odnose na zahtjev djelotvornog pravnog lijeka u slučaju povrede prava predviđenih tim direktivama kao i na dopuštenost dokaza; kao treće, dvanaesto pitanje i naposljetku, kao četvrto, petnaesto pitanje.

Prvo do desetog, trinaesto i četrnaesto pitanje u dijelu u kojem se odnose na doseg pravâ ranjive osobe na pristup branitelju i na besplatnu pravnu pomoć kao i na posljedice eventualne neusklađenosti nacionalnog zakonodavstva s obvezama koje proizlaze iz direktiva 2013/48 i 2016/1919

51 Svojim prvim do desetim, trinaestim i četrnaestim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 1. stavak 2., članak 2. stavak 1. točku (b), članak 4. stavak 5. i članak 9. Direktive 2016/1919 u vezi s člankom 3. stavkom 2. točkama (a) do (c) i člankom 3. stavkom 3. točkama (a) i (b) Direktive 2013/48 tumačiti na način da države članice imaju obvezu, s jedne strane, osigurati da se ranjivost optuženika ili osumnjičenika utvrdi i prizna prije nego što se ta osoba ili taj

osumnjičenik ispita u kaznenom postupku ili prije poduzimanja konkretnih istražnih radnji ili radnji prikupljanja dokaza koje se na njih odnose i, s druge strane, zajamčiti im pristup branitelju u okviru besplatne pravne pomoći za potrebe tog postupka.

52 U tim pitanjima sud koji je uputio zahtjev bavi se s nekoliko problema koje valja redom ispitati. Najprije je riječ o utvrđivanju područja primjene direktiva 2013/48 i 2016/1919 te njihove međusobne povezanosti. Nadalje, valja ocijeniti doseg pravâ ranjive osobe na pristup branitelju i na besplatnu pravnu pomoć. Naposljetku, kako bi se tom sudu dao potpun odgovor, valja razmotriti posljedice eventualne neusklađenosti nacionalnog zakonodavstva s obvezama koje proizlaze iz direktiva 2013/48 i 2016/1919.

Područja primjene direktiva 2013/48 i 2016/1919 kao i njihov odnos

53 Iz članka 1. stavka 2. Direktive 2016/1919 izričito proizlazi da se njome dopunjuje Direktiva 2013/48 jer je pravo na besplatnu pravnu pomoć povezano s ostvarivanjem prava na pristup branitelju. Usto, člankom 2. stavkom 1. točkama (a) do (c) Direktive 2016/1919 predviđa se da se ona primjenjuje na osumnjičenike i optuženike u kaznenom postupku koji imaju pravo na pristup branitelju na temelju Direktive 2013/48 i kojima je oduzeta sloboda ili kojima se mora osigurati pomoć branitelja u skladu s pravom Unije ili nacionalnim pravom ili kojima se nalaže ili im je dopušteno sudjelovati u određenim istražnim radnjama ili radnjama prikupljanja dokaza.

54 U članku 3. stavku 2. točkama (a) do (d) Direktive 2013/48 navodi se da osumnjičenici i optuženici u kaznenom postupku u svakom slučaju imaju pristup odvjetniku u četirima slučajevima. To im pravo tako mora biti zajamčeno, kao prvo, prije nego što ih ispita policija ili drugo tijelo odgovorno za provedbu zakona ili pravosudno tijelo, kao drugo, kada se provode određene istražne radnje ili radnje prikupljanja dokaza, kao treće, bez nepotrebnog odgađanja nakon što im je oduzeta sloboda ili, kao četvrto, pravodobno prije nego što se pojave pred nadležnim sudom.

55 Dakle, iz tih različitih odredbi proizlazi da nastupom događaja navedenih u članku 3. stavku 2. točkama (a) do (d) Direktive 2013/48 nije uvjetovano samo ostvarivanje prava na pristup odvjetniku nego i primjenjivost Direktive 2016/1919 i pravo na besplatnu pravnu pomoć koje se njome uspostavlja.

56 To preklapanje zaštite koju pružaju te dvije direktive također proizlazi iz članka 4. stavka 5. Direktive 2016/1919, kojim se državama članicama izričito nalaže da osiguraju da se besplatna pravna pomoć odobrava bez nepotrebnog odgađanja, a najkasnije prije ispitivanja osobe koje provodi policija, neko drugo tijelo zaduženo za provedbu zakona ili prije provođenja istražnih radnji ili radnji prikupljanja dokaza navedenih u članku 2. stavku 1. točki (c) te direktive.

57 Važnost ranog odobravanja pravne pomoći potvrđuje se uvodnom izjavom 24. navedene direktive. Iz nje proizlazi da bi privremeno sudjelovanje policije i državnog odvjetništva u postupku odobravanja te pomoći trebalo biti moguće ako se to sudjelovanje pokaže nužnim, u hitnim situacijama, kako bi se ta pomoć pravodobno odobrila.

58 Člankom 4. stavkom 5. Direktive 2016/1919 tako se provodi cilj te direktive kojim se nastoji, kao što se to navodi u njezinoj prvoj uvodnoj izjavi, osigurati djelotvornost prava na pristup odvjetniku predviđenog Direktivom 2013/48, stavljanjem na raspolaganje pomoći odvjetnika kojeg plaća država članica osumnjičenicima i optuženicima u kaznenom postupku.

59 Naime, pravo na pristup branitelju temeljno je načelo koje osumnjičenicima i optuženim osobama mora omogućiti praktično i djelotvorno ostvarivanje njihovih prava obrane. Zbog toga ti osumnjičenici i te osobe moraju imati pristup branitelju bez nepotrebnog odgađanja i, u svakom slučaju, od trenutka kada se dogodio prvi od četiriju specifičnih događaja navedenih u članku 3. stavku 2. točkama (a) do (d) Direktive 2013/48, među kojima je i policijsko ispitivanje (vidjeti u tom smislu presudu od 14. svibnja 2024., Stachev, C-15/24 PPU, EU:C:2024:399, t. 47. i 48.). Iz toga slijedi da, kako bi mogla biti djelotvorna, besplatna pravna pomoć mora se pružiti u ranoj fazi postupka (vidjeti analogijom presudu od 19. rujna 2019., Rayonna prokuratura Lom, C-467/18, EU:C:2019:765, t. 50.).

Doseg pravâ ranjive osobe na pristup branitelju i na besplatnu pravnu pomoć

60 Kad je riječ o položaju ranjivih osoba, člankom 13. Direktive 2013/48 i člankom 9. Direktive 2016/1919 državama članicama se na sličan način nalaže da osiguraju da se prilikom provedbe tih direktiva uzmu u obzir posebne potrebe ranjivih osumnjičenih ili optuženih osoba.

61 Kao prvo, Sud je u tom pogledu presudio da osobe koje pate od mentalnih poremećaja spadaju u kategoriju ranjivih osoba iz tog članka 13. (vidjeti u tom smislu presudu od 19. rujna 2019., Rayonna prokuratura Lom, C-467/18, EU:C:2019:765, t. 48.). Budući da, kao što je to navedeno u točki 53. ove presude, Direktiva 2016/1919 dopunjuje Direktivu 2013/48 i da te dvije direktive imaju zajednički cilj osigurati zaštitu prava osumnjičenih ili optuženih osoba u okviru kaznenog postupka, njihova se područja primjene *ratione personae* ne mogu razlikovati. Iz toga slijedi da su osobe koje pate od mentalnih poremećaja također obuhvaćene kategorijom ranjivih osoba u smislu članka 9. Direktive 2016/1919.

62 Kao drugo, što se tiče navodne obveze država članica da u okviru kaznenih postupaka uvedu presumpciju ranjivosti, koju sud koji je uputio zahtjev navodi u svojem trećem pitanju, valja utvrditi da zakonodavac Unije nije pojasnio doseg obveze koja se državama članicama nalaže na temelju članka 13. Direktive 2013/48 ili članka 9. Direktive 2016/1919. Stoga se iz tih dviju odredbi ne može zaključiti da države članice u određenim okolnostima moraju utvrditi presumpciju ranjivosti osumnjičenika ili optuženika.

63 Točno je da se u preporuci Komisije, na koju se sud koji je uputio zahtjev poziva u prilog svojem zahtjevu za prethodnu odluku, države članice potiču da predvide takvu presumpciju, osobito u pogledu osoba koje imaju psihičke poremećaje koji im onemogućuju razumijevanje i učinkovito sudjelovanje u postupku.

64 Međutim, ta je preporuka neobvezujući akt koji ne može biti izvor obveza za države članice. To tim više vrijedi u kontekstu minimalnog usklađivanja u kojem zakonodavac Unije nije konkretizirao plan donošenja obvezujućeg teksta o posebnim jamstvima za osumnjičenike ili optuženike koji su ranjivi, naveden u uvodnoj izjavi 9. Direktive 2013/48 i u uvodnoj izjavi 4. Direktive 2016/1919.

65 Ipak, u uvodnoj izjavi 23. Direktive 2016/1919 određuje se da bi države članice trebale osigurati poštovanje načela i smjernica Ujedinjenih naroda o pristupu pravnoj pomoći u kaznenopravnim sustavima.

66 U skladu s točkom 23. tih načela i smjernica, policija, državni odvjetnici i suci moraju osigurati pravnu pomoć osobama koje su se upustile u postupak pred njima, a koje nemaju sredstva za plaćanje branitelja i/ili koje su ranjive. U točki 32. navedenih načela i smjernica još se pojašnjava da se moraju poduzeti posebne mjere kako bi pravna pomoć bila stvarno dostupna skupinama s posebnim potrebama, osobito psihičkim bolesnicima i korisnicima droga.

67 Usto, u uvodnoj izjavi 51. Direktive 2013/48 navodi se da bi i tužiteljstvo kao i tijela odgovorna za provedbu zakona i pravosudna tijela trebali osobama koje su u potencijalno slabom položaju olakšati učinkovito ostvarivanje prava predviđenih tom direktivom. U tu bi svrhu osobito trebali, kao što to proizlazi iz te uvodne izjave 51., uzeti u obzir svaku potencijalnu slabost koja utječe na njihovu sposobnost da ostvare svoje pravo na pristup branitelju i poduzeti odgovarajuće mjere kako bi osigurali ostvarivanje tih prava.

68 Iz toga slijedi da istražna tijela, ili bilo koje drugo tijelo odgovorno za provedbu zakona, poput državnih odvjetnika, moraju osigurati da se ranjivost osumnjičenika ili optuženika utvrdi i prizna prije nego što se taj osumnjičenik ili ta osoba ispita u kaznenom postupku ili prije poduzimanja posebnih istražnih radnji ili radnji prikupljanja dokaza koje se na njih odnose, kako bi im se omogućilo, kao što je to navedeno u točki 59. ove presude, praktično i djelotvorno ostvarivanje njihovih prava obrane.

69 Usto, iz uvodne izjave 18. Direktive 2016/1919 proizlazi da, osobito s obzirom na posebne potrebe ranjivih osoba, zahtjev osumnjičenika ili optuženika za besplatnu pravnu pomoć ne bi trebao biti materijalna pretpostavka odobravanja te pomoći.

70 Stoga je očito da zakonodavac Unije nije namjeravao uvjetovati odobravanje pravne pomoći zahtjevom osobe u ranjivom položaju i da pritom nije uspostavio presumpciju ranjivosti osumnjičenih ili optuženih osoba.

71 Kao treće, izbor države članice da primijeni, u skladu s člankom 4. stavkom 2. Direktive 2016/1919, kriterij imovinskog stanja kako bi utvrdila treba li ranjivoj osobi odobriti pravnu pomoć ne može odgoditi dodjelu te pomoći. Naime, kao što je to navedeno u uvodnoj izjavi 19. te direktive, nadležna tijela koja dotičnoj osobi ne mogu odobriti navedenu pomoć prije nego što je ispitaju policija ili drugo tijelo odgovorno za provedbu zakona ili prije provođenja konkretnih istražnih radnji ili radnji prikupljanja dokaza trebala bi prije takvog ispitivanja ili prije provođenja takvih konkretnih radnji odobriti hitnu ili privremenu pravnu pomoć.

72 Iz toga slijedi da se ranjivoj osobi, poput osobe koja pati od mentalnih poremećaja, treba bez nepotrebnog odgađanja odobriti pristup branitelju u okviru besplatne pravne pomoći, a najkasnije prije ispitivanja koje provodi policija ili drugo tijelo odgovorno za provedbu zakona ili prije provođenja istražnih radnji ili radnji prikupljanja dokaza u kojima ta osoba mora ili može sudjelovati.

Posljedice eventualne neusklađenosti nacionalnog zakonodavstva s obvezama koje proizlaze iz direktiva 2013/48 i 2016/1919

73 U ovom slučaju, iz navoda suda koji je uputio zahtjev proizlazi da relevantne odredbe nacionalnog prava, osobito članak 79. stavak 1. točke 3. i 4. ZKP-a, propisuju obveznu pomoć branitelja ako postoji opravdana sumnja da je sposobnost optužene osobe da shvati značenje djela ili da kontrolira svoje postupke prilikom počinjenja tog djela bila isključena ili znatno ograničena ili kad postoji opravdana sumnja u pogledu toga može li s obzirom na svoje mentalno zdravlje

sudjelovati u postupku ili se samostalno i razumno braniti. Na temelju članka 301. ZKP-a, osumnjičenika se također mora ispitati u prisutnosti određenog branitelja ako ga on zatraži, pri čemu njegov nedolazak ne sprečava ispitivanje.

74 Sud koji je uputio zahtjev pita Sud o usklađenosti takvih odredbi s člankom 3. stavcima 2. i 3. Direktive 2013/48 te člankom 1. stavkom 2., člankom 2. stavkom 1. točkom (b), člankom 4. stavkom 5. i člankom 9. Direktive 2016/1919. Usto, taj se sud pita moraju li istražna tijela, sudovi ili bilo koje drugo državno tijelo izuzeti iz primjene nacionalne odredbe koje nisu u skladu s pravom Unije i umjesto njih primijeniti odredbe direktiva 2013/48 i 2016/1919 koje imaju izravan učinak.

75 U tom pogledu, u okviru razdvajanja funkcija između Suda i nacionalnih sudova koje se temelji na članku 267. UFEU-a, nije na Sudu da tumači odredbe nacionalnog prava ili da odlučuje o usklađenosti mjere nacionalnog prava s pravom Unije (vidjeti u tom smislu presude od 3. veljače 1977., Benedetti, 52/76, EU:C:1977:16, t. 25.; od 21. siječnja 1993., Deutsche Shell, C-188/91, EU:C:1993:24, t. 27. i od 15. listopada 2024., KUBERA, C-144/23, EU:C:2024:881, t. 53.).

76 Stoga je na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri jesu li prethodno navedene odredbe nacionalnog prava u skladu s pravom Unije. Uzimajući u obzir navedeno, na Sudu je da tom sudu pruži određene korisne smjernice s obzirom na elemente iz odluke kojom se upućuju prethodna pitanja (presude od 9. travnja 2024., Profi Credit Polska (Ponavljanje postupka okončanog pravomoćnom odlukom), C-582/21, EU:C:2024:282, t. 64. i od 15. listopada 2024., KUBERA, C-144/23, EU:C:2024:881, t. 53.).

77 U tom okviru, treba kao prvo podsjetiti na to da se, kako bi se osigurala djelotvornost svih odredaba tog prava, načelom nadređenosti nacionalnim sudovima nalaže, među ostalim, da u najvećoj mogućoj mjeri tumače svoje nacionalno pravo u skladu s pravom Unije o kojem je riječ kako bi se došlo do rješenja koje je u skladu s ciljem koji se njime želi postići (vidjeti u tom smislu presude od 5. listopada 2004., Pfeiffer i dr., C-397/01 do C-403/01, EU:C:2004:584, t. 119.; od 29. lipnja 2017., Popławski, C-579/15, EU:C:2017:503, t. 31. i od 5. rujna 2024., M. S. i dr. (Maloljetnikova postupovna prava), C-603/22, EU:C:2024:685, t. 116.).

78 Međutim, obveza usklađenog tumačenja nacionalnog prava ima određena ograničenja i ne može, među ostalim, služiti kao temelj tumačenju nacionalnog prava *contra legem* (vidjeti u tom smislu presude od 29. lipnja 2017., Popławski, C-579/15, EU:C:2017:503, t. 33. i od 5. rujna 2024., M. S. i dr. (Maloljetnikova postupovna prava), C-603/22, EU:C:2024:685, t. 117.).

79 Ako se nacionalno pravo ne može tumačiti u skladu sa zahtjevima prava Unije, načelom nadređenosti nalaže se nacionalnom sudu da osigura puni učinak zahtjeva tog prava u sporu koji se pred njim vodi. Da bi to učinio, taj sud mora, prema potrebi, na temelju vlastite ovlasti izuzeti iz primjene svaki nacionalni propis ili praksu, čak i naknadnu, koja je protivna odredbi prava Unije koje ima izravan učinak a da pritom ne mora zatražiti niti čekati prethodno stavljanje izvan snage tog nacionalnog propisa ili prakse kroz zakonodavni ili bilo koji drugi postupak predviđen Ustavom (vidjeti u tom smislu presudu od 5. rujna 2024., M. S. i dr. (Maloljetnikova postupovna prava), C-603/22, EU:C:2024:685, t. 118.).

80 Naime, nadležna nacionalna tijela moraju osigurati poštovanje prava fizičkih ili pravnih osoba na koje se akti izravno odnose, a koja imaju na temelju odredbe prava Unije koja je s obzirom na svoj sadržaj bezuvjetna i dovoljno precizna (vidjeti po analogiji presude od 3. listopada 2019.,

Wasserleitungsverband Nördliches Burgenland i dr., C-197/18, EU:C:2019:824, t. 32. i od 19. svibnja 2022., Specializirana prokuratura (Suđenje optuženiku u bijegu), C-569/20, EU:C:2022:401, t. 28.).

81 U tom kontekstu, ako provedbene mjere nisu donesene unutar rokova ili ako direktiva nije pravilno prenesena, na nacionalnim je sudovima kao i na svim državnim tijelima da osiguraju to poštovanje. Naime, kao i nacionalni sud, ta tijela, među kojima su i tijela odgovorna za provedbu zakona, poput policije i državnog odvjetništva, imaju obvezu, s jedne strane, izuzeti iz primjene sve odredbe nacionalnog prava koje nisu u skladu s bezuvjetnim i dovoljno preciznim odredbama direktive i, s druge strane, primijeniti te odredbe kad su takve prirode da utvrđuju prava na koja se pojedinci mogu pozivati u odnosu na državu (vidjeti u tom smislu presude od 19. siječnja 1982., Becker, 8/81, EU:C:1982:7, t. 25.; od 22. lipnja 1989., Costanzo, 103/88, EU:C:1989:256, t. 30. i 31.; od 19. studenoga 1991., Francovich i dr., C-6/90 i C-9/90, EU:C:1991:428, t. 11. i od 20. travnja 2023., Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato (Općina Ginosa), C-348/22, EU:C:2023:301, t. 77.).

82 Kao drugo, kad je riječ o izravnom učinku odredbi prava Unije navedenih u točki 74. ove presude, iz ustaljene sudske prakse proizlazi da je odredba prava Unije, s jedne strane, bezuvjetna ako propisuje obvezu koja ne sadržava nijedan uvjet i u svojoj provedbi ili u svojim učincima ne ovisi o poduzimanju nijedne mjere institucija Unije ili država članica, osim akta kojim se prenosi u nacionalno pravo te, s druge strane, dovoljno precizna da je pojedinac može isticati i nacionalni sud primijeniti ako nedvosmislenim riječima utvrđuje obvezu (vidjeti u tom smislu presude od 3. travnja 1968., Molkerei-Zentrale Westfalen/Lippe, 28/67, EU:C:1968:17, t. 226.; od 8. ožujka 2022., Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (Izravan učinak), C-205/20, EU:C:2022:168,, t. 18. i od 1. kolovoza 2022., TL (Neosiguravanje tumača i prijevoda), C-242/22 PPU, EU:C:2022:611, t. 50.).

83 Sud je usto presudio da se, iako direktiva državama članicama ostavlja određenu marginu prosudbe kada donose načine njezine provedbe, može smatrati da je odredba te direktive bezuvjetna i precizna ako državama članicama nedvosmisleno nameće preciznu obvezu ostvarivanja rezultata koja ne ovisi ni o kakvom uvjetu u pogledu primjene pravila koje utvrđuje (vidjeti u tom smislu presude od 8. ožujka 2022., Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (Izravan učinak), C-205/20, EU:C:2022:168, t. 19. i od 1. kolovoza 2022., TL (Neosiguravanje tumača i prijevoda), C-242/22 PPU, EU:C:2022:611, t. 51.). U tom je pogledu bitno da to što je državama članicama direktivom o kojoj je riječ dodijeljena margina prosudbe, ne znači da nije moguće odrediti sadržaj minimalne zaštite ili minimalno jamstvo koje moraju imati osobe obuhvaćene tom direktivom (vidjeti u tom smislu presude od 14. srpnja 1994., Faccini Dori, C-91/92, EU:C:1994:292, t. 17. i od 20. travnja 2023., Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato (Općina Ginosa), C-348/22, EU:C:2023:301, t. 65.).

84 Što se tiče, kao prvo, članka 3. stavaka 2. i 3. Direktive 2013/48, s jedne strane, iz samog teksta članka 3. stavka 2. te direktive proizlazi da osumnjičenici ili optuženici imaju pristup branitelju bez nepotrebnog odgađanja, a u svakom slučaju najkasnije od dana trenutka kada nastupi prvi od četiriju događaja uzastopno navedenih u točkama (a) do (d) te odredbe. Ona stoga ima izravan učinak jer državama članicama nedvosmisleno nalaže da osiguraju pristup branitelju od trenutka kada nastupe specifični događaji, pri čemu te države ne raspolažu nikakvom marginom prosudbe niti mogu tu obvezu podrediti bilo kakvom uvjetu, a nije potrebno ni donošenje nikakvog akta Unije ili država članica.

85 Budući da se u njemu navode sastavni elementi tog prava na pristup branitelju, članak 3. stavak 3. navedene direktive također ima izravan učinak jer bezuvjetno i dovoljno precizno propisuje sadržaj minimalne zaštite koju uživaju osumnjičenici ili optuženici.

86 Kao drugo, i u članku 4. stavku 5. Direktive 2016/1919 navodi se jasno utvrđena obveza čije je ispunjenje definirano bezuvjetno.

87 Naime, prema tekstu te odredbe, pravna pomoć osumnjičenicima i optuženicima odobrava se bez nepotrebnog odgađanja, a najkasnije prije ispitivanja osobe koje provodi policija, neko drugo tijelo odgovorno za provedbu zakona ili prije provođenja istražnih radnji ili radnji prikupljanja dokaza navedenih u članku 2. stavku 1. točki (c) te direktive.

88 Iz toga slijedi da, iako u skladu s člankom 4. stavkom 2. navedene direktive države članice mogu odlučiti primijeniti kriterij imovinskog stanja ili kriterij osnovanosti zahtjeva, odnosno oboje, kako bi utvrdile treba li odobriti besplatnu pravnu pomoć, ta margina prosudbe ne može utjecati na trenutak u kojem se ta pomoć mora dodijeliti, s obzirom na to da je on određen navodom o preciznom vremenskom okviru u članku 4. stavku 5. iste direktive.

89 Kao treće, kad je riječ o odredbi članka 9. Direktive 2016/1919, time što se njome državama članicama nalaže da osiguraju uzimanje u obzir posebnih potreba ranjivih osoba koje su osumnjičene ili optužene, tom se odredbom državama članicama nalaže obveza postizanja točno određenog rezultata koja nije podređena nikakvom uvjetu u pogledu primjene pravila koje se u njoj navodi.

90 Naime, margina prosudbe koja se državama članicama priznaje u pogledu definiranja načina na koji treba uzeti u obzir posebne potrebe osumnjičenika ili optuženika koji se nalaze u osobito ranjivom položaju ograničena je obvezom tih država članica, koja je općenito i nedvosmisleno navedena u istoj odredbi, da prilikom te provedbe osiguraju specifično uzimanje u obzir tih osoba.

91 Iz svih prethodnih razmatranja proizlazi da je zadaća suda koji je uputio zahtjev da u najvećoj mogućoj mjeri protumači nacionalne odredbe navedene osobito u točki 73. ove presude na način usklađen s pravom Unije kako bi im osigurao punu djelotvornost. Ako ne može provesti takvo tumačenje, na njemu je da po službenoj dužnosti izuzme iz primjene nacionalne odredbe koje nisu u skladu s člankom 3. stavcima 2. i 3. Direktive 2013/48 te člankom 4. stavkom 5. i člankom 9. Direktive 2016/1919 te da primijeni navedene odredbe tih direktiva, pri čemu se obveze koje se njima propisuju nalažu svim tijelima država članica, među kojima su tijela odgovorna za provedbu zakona, poput policije i državnog odvjetništva.

Zaključak o prvom do desetom, trinaestom i četrnaestom pitanju

92 S obzirom na prethodna razmatranja, na prvo do desetog, trinaesto i četrnaesto pitanje valja odgovoriti tako da članak 2. stavak 1. točku (b), članak 4. stavak 5. i članak 9. Direktive 2016/1919 u vezi s člankom 3. stavkom 2. točkama (a) do (c) i člankom 3. stavkom 3. Direktive 2013/48 treba tumačiti na način da države članice imaju obvezu, s jedne strane, osigurati da se ranjivost optuženika ili osumnjičenika utvrdi i prizna prije nego što se ta osoba ili taj osumnjičenik ispita u kaznenom postupku ili prije poduzimanja konkretnih istražnih radnji ili radnji prikupljanja dokaza koje se na njih odnose i, s druge strane, zajamčiti im pristup branitelju u okviru besplatne pravne pomoći za potrebe tog postupka bez nepotrebnog odgađanja, a najkasnije prije ispitivanja

koje provodi policija ili drugo tijelo odgovorno za provedbu zakona ili prije provođenja istražnih radnji ili radnji prikupljanja dokaza u kojima navedena osoba ili navedeni osumnjičenik mora ili može sudjelovati.

Drugo, deseto, jedanaesto i trinaesto pitanje, u dijelu u kojem se odnose na zahtjev djelotvornog pravnog lijeka i dopuštenost dokaza

93 Najprije valja istaknuti da u tekstu jedanaestog pitanja sud koji je uputio zahtjev upućuje na članak 8. Direktive 2016/1919, a ne na članak 12. stavak 1. Direktive 2013/48. Međutim, taj sud upućuje na potonju odredbu u obrazloženju svojeg zahtjeva za prethodnu odluku, s obzirom na to da se oba članka odnose na pravne lijekove te su slično sastavljena.

94 U tim okolnostima valja shvatiti da svojim drugim, desetim, jedanaestim i trinaestim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 12. Direktive 2013/48 i članak 8. Direktive 2016/1919 tumačiti na način da se njima nalaže da odluke koje se odnose, s jedne strane, na ispitivanje eventualne ranjivosti osumnjičenika ili optuženika i, s druge strane, na odbijanje odobravanja besplatne pravne pomoći ranjivoj osobi i na izbor da se tu osobu ispita bez prisutnosti branitelja, moraju biti obrazložene i da se protiv njih može podnijeti djelotvorni pravni lijek. Osim toga, taj sud pita treba li te odredbe tumačiti na način da im se protivi nacionalni propis koji u okviru kaznenog postupka ne dopušta sudu da proglasi nedopuštenima inkriminirajuće dokaze koji proizlaze iz izjava koje je ranjiva osoba dala tijekom ispitivanja koje je protivno pravima predviđenima direktivama 2013/48 ili 2016/1919 provela policija ili drugo tijelo odgovorno za provedbu zakona.

95 U tom pogledu, najprije, iz samog teksta članka 12. stavka 1. Direktive 2013/48 i članka 8. Direktive 2016/1919 proizlazi da osumnjičenici ili optuženici u skladu s nacionalnim pravom moraju imati na raspolaganju djelotvoran pravni lijek u slučaju povrede prava predviđenih na temelju navedenih direktiva.

96 Sud je već presudio da se prvom od tih odredbi državama članicama nalaže da osiguraju poštovanje prava na pošteno suđenje i prava obrane, zajamčenih člankom 47. odnosno člankom 48. stavkom 2. Povelje, tako da predvide djelotvoran pravni lijek koji svakom osumnjičeniku ili optuženiku omogućava pokretanje postupka pred sudom nadležnim za ispitivanje toga jesu li povrijeđena prava koja ima na temelju Direktive 2013/48 (vidjeti u tom smislu presudu od 7. rujna 2023., Rajonna prokuratura Loveč, teritorialno otdelenie Lukovit (Osobna pretraga), C-209/22, EU:C:2023:634, t. 51.).

97 Isto se tumačenje nameće i u pogledu članka 8. Direktive 2016/1919. Naime, odobravanje pravne pomoći aspekt je prava na djelotvoran pravni lijek koje je izričito zajamčeno člankom 47. trećim stavkom Povelje, s obzirom na to da je cilj te direktive zajamčiti djelotvornost prava na pristup odvjetniku predviđenog Direktivom 2013/48. Te dvije direktive tako svojim zajedničkim djelovanjem pridonose ostvarenju prava na djelotvoran pravni lijek iz članka 47. prvog stavka Povelje jer odobravanje besplatne pravne pomoći olakšava pravo na pristup odvjetniku (vidjeti u tom smislu presudu od 22. lipnja 2023., K. B. i F. S. (Razmatranje po službenoj dužnosti u kaznenim stvarima), C-660/21, EU:C:2023:498, t. 44.).

98 Iz toga slijedi da članak 12. stavak 1. Direktive 2013/48 i članak 8. Direktive 2016/1919 treba tumačiti na način da im se protivi svaka nacionalna mjera kojom se onemogućuje ostvarivanje djelotvornih pravnih lijekova u slučaju povrede prava koja se tim direktivama provode (vidjeti u

tom smislu presude od 19. rujna 2019., Rayonna prokuratura Lom, C-467/18, EU:C:2019:765, t. 57. i 58. i od 22. lipnja 2023., K. B. i F. S.(Razmatranje po službenoj dužnosti u kaznenim stvarima), C-660/21, EU:C:2023:498, t. 37.).

99 Nadalje, valja pojasniti da članci 47. i 48. Povelje ne obvezuju države članice da uspostave samostalne pravne lijekove koje bi osumnjičenici ili optuženici mogli podnijeti radi obrane prava koja su im dodijeljena navedenim direktivama. Naime, prema ustaljenoj sudskoj praksi, pravo Unije, uključujući odredbe Povelje, nema za učinak to da prisiljava države članice na uvođenje pravnih lijekova različitih od onih utvrđenih nacionalnim pravom, osim ako iz opće strukture predmetnog nacionalnog pravnog poretka proizlazi da ne postoji nijedan pravni lijek u sudskom postupku koji osigurava, makar posredno, poštovanje prava koja osobe imaju na temelju prava Unije (vidjeti u tom smislu presude od 13. ožujka 2007., Unibet, C-432/05, EU:C:2007:163, t. 71.; od 21. prosinca 2021., Randstad Italia, C-497/20, EU:C:2021:1037, t. 62. i od 7. rujna 2023., Rajonna prokuratura Loveč, teritorialno otdelenie Lukovit (Osobna pretraga), C-209/22, EU:C:2023:634, t. 54.).

100 U tom pogledu valja dodati da se člankom 12. stavkom 1. Direktive 2013/48 i člankom 8. Direktive 2016/1919 određuje da se pravo na utvrđivanje mogućih povreda prava dodijeljenih tim direktivama odobrava u skladu s „nacionalnim pravom”, pri čemu se u članku 12. stavku 2. Direktive 2013/48 pojašnjava da dopuštenost dokaza ostaje u nadležnosti nacionalnih pravila i sustava.

101 Navedenim se odredbama stoga ne određuju ni načini na koje povrede tih prava treba moći navesti, čime se državama članicama tako ostavlja određena margina prosudbe radi određivanja posebnih postupaka koji se u tom pogledu primjenjuju (vidjeti u tom smislu presudu od 7. rujna 2023., Rajonna prokuratura Loveč, teritorialno otdelenie Lukovit (Osobna pretraga), C-209/22, EU:C:2023:634, t. 52.), pod uvjetom da se, kao što to proizlazi iz članka 12. stavka 2. Direktive 2013/48, poštuju prava obrane i pravičnost postupka prilikom ocjene izjava koje su dali osumnjičenici ili optuženici ili dokaza prikupljenih povredom njihova prava na branitelja.

102 Prema tome, ništa u tim direktivama ne obvezuje nacionalni sud da automatski odbije sve dokaze dobivene povredom prava dodijeljenih direktivama 2013/48 i 2016/1919. Međutim, na temelju sudske prakse Europskog suda za ljudska prava, koju valja uzeti u obzir, kao što to proizlazi iz uvodnih izjava 50. i 53. prve od tih direktiva kao i iz uvodnih izjava 17. i 30. druge direktive, kada se utvrdi postupovna povreda, nacionalni sudovi moraju provjeriti je li ta povreda otklonjena tijekom postupka koji je uslijedio (vidjeti u tom smislu presudu od 14. svibnja 2024., Stachev, C-15/24 PPU, EU:C:2024:399, t. 96.).

103 Dakle, u slučaju da su dokazi prikupljeni protivno odredbama navedenih direktiva, valja utvrditi može li se, unatoč tom propustu, u trenutku kada sudac pred kojim se vodi postupak treba donijeti odluku, kazneni postupak u svojoj cjelini smatrati pravičnim, uzimajući u obzir niz čimbenika među kojima se nalazi pitanje jesu li izjave prikupljene u odsustvu odvjetnika sastavan ili važan dio dokaza optužbe kao i snaga drugih elemenata u spisu (presuda od 14. svibnja 2024., Stachev, C-15/24 PPU, EU:C:2024:399, t. 97.).

104 Iz toga slijedi da pravo Unije ne nameće državama članicama da predvide mogućnost da sud proglasi nedopuštenima inkriminirajuće dokaze koji proizlaze iz izjava koje je ranjiva osoba dala tijekom ispitivanja koje je provela policija ili neko drugo tijelo odgovorno za provedbu zakona prilikom kojeg su povrijeđena prava predviđena direktivama 2013/48 ili 2016/1919, ali pod uvjetom da u okviru kaznenog postupka taj sud može provjeriti da su ta prava, u vezi s

člankom 47. i člankom 48. stavkom 2. Povelje, poštovana i izvući sve zaključke koji proizlaze iz te povrede, osobito kad je riječ o dokaznoj vrijednosti dokaza prikupljenih u tim okolnostima (vidjeti u tom smislu presudu od 5. rujna 2024., M. S. i dr. (Maloljetnikova postupovna prava), C-603/22, EU:C:2024:685, t. 174.).

105 Naposljetku, iz sudske prakse Suda proizlazi da države članice, kada provode direktive 2013/48 i 2016/1919, moraju osigurati poštovanje zahtjeva koji proizlaze iz prava na djelotvoran pravni lijek i prava na pošteno suđenje iz članka 47. prvog i drugog stavka Povelje te iz prava na obranu iz njezina članka 48. stavka 2. (vidjeti u tom smislu presudu od 22. lipnja 2023., K. B. i F. S. (Razmatranje po službenoj dužnosti u kaznenim stvarima), C-660/21, EU:C:2023:498, t. 40.).

106 U skladu s ustaljenom sudskom praksom, davanje obrazloženja aspekt je prava na djelotvoran pravni lijek jer omogućava da se osigura učinkovit sudski nadzor. Usto, da bi osumnjičenik ili optuženik mogao u najboljim uvjetima braniti prava koja su mu dodijeljena tim direktivama i uz potpuno poznavanje činjenica odlučiti je li mu korisno podnijeti pravni lijek, nadležno nacionalno tijelo dužno je priopćiti mu razloge na kojima se temelji njegovo odbijanje (vidjeti u tom smislu presude od 15. listopada 1987., Heylens i dr., 222/86, EU:C:1987:442, t. 15. i od 17. ožujka 2011., Peñarroja Fa, C-372/09 i C-373/09, EU:C:2011:156, t. 63.).

107 S obzirom na prethodna razmatranja, članak 12. Direktive 2013/48 i članak 8. Direktive 2016/1919 treba tumačiti na način da se njima nalaže da odluke koje se odnose, s jedne strane, na ispitivanje eventualne ranjivosti osumnjičenika ili optuženika i, s druge strane, na odbijanje odobravanja besplatne pravne pomoći ranjivoj osobi i na izbor da se tu osobu ispita bez prisutnosti branitelja, moraju biti obrazložene i da se protiv njih može podnijeti djelotvorni pravni lijek.

108 Suprotno tomu, tim se odredbama ne protivi nacionalni propis koji u okviru kaznenog postupka ne dopušta sudu da proglasi nedopuštenima inkriminirajuće dokaze koji proizlaze iz izjava koje je ranjiva osoba dala tijekom ispitivanja koje je provela policija ili neko drugo tijelo odgovorno za provedbu zakona prilikom kojeg su povrijeđena prava predviđena direktivama 2013/48 ili 2016/1919, ali pod uvjetom da u okviru kaznenog postupka taj sud može, s jedne strane, provjeriti da su ta prava, u vezi s člankom 47. i člankom 48. stavkom 2. Povelje, poštovana i, s druge strane, izvući sve zaključke koji proizlaze iz te povrede, osobito kad je riječ o dokaznoj vrijednosti dokaza prikupljenih u tim okolnostima.

Dvanaesto pitanje

109 Svojim dvanaestim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita predstavlja li ispitivanje osumnjičenika provedeno u psihijatrijskoj bolnici u kojoj se osumnjičenik nalazi, a da potonji pritom nema pomoć branitelja i bez uzimanja u obzir stanja nesigurnosti navedenog osumnjičenika, u okolnostima u kojima mu je posebno ograničena sloboda izražavanja, a koji je posebno psihički ranjiv, nečovječno postupanje, osobito na temelju članka 4. Povelje.

110 U tom pogledu, iz ustaljene sudske prakse proizlazi da potreba tumačenja prava Unije koje će biti korisno sudu koji je uputio zahtjev zahtijeva da on odredi činjenični i pravni okvir unutar kojeg se pojavljuju pitanja koja postavlja ili da barem pojasni činjenične okolnosti na kojima zasniva ta pitanja. Usto, taj sud mora navesti točne razloge koji su ga naveli na to da postavi pitanje o tumačenju prava Unije i da ocijeni nužnim upućivanje prethodnog pitanja Sudu (vidjeti u tom smislu presude od 26. siječnja 1993., Telemarsicabruzzo i dr., C-320/90 do C-322/90,

EU:C:1993:26, t. 6.; od 8. rujna 2009., Liga Portuguesa de Futebol Profissional i Bwin International, C-42/07, EU:C:2009:519, t. 40. i od 29. srpnja 2024., LivaNova, C-713/22, EU:C:2024:642, t. 54.).

111 Kao što se to navodi u članku 94. točkama (a) i (c) Poslovnika, zahtjev za prethodnu odluku mora sadržavati, među ostalim, sažeti prikaz relevantnih činjenica ili barem prikaz činjeničnih okolnosti na kojima se temelje pitanja, kao i prikaz razloga koji su naveli sud koji je uputio zahtjev da se zapita o tumačenju ili valjanosti određenih odredaba prava Unije i pojašnjenje veze koja po mišljenju tog suda postoji između tih odredaba i nacionalnog zakonodavstva mjerodavnog u glavnom postupku.

112 U ovom slučaju zahtjev za prethodnu odluku ne sadržava nikakvu informaciju o uvjetima u kojima je provedeno ispitivanje osobe K. P. u bolničkom okruženju. Iz tog zahtjeva nije jasno ni zašto je odgovor na dvanaesto pitanje nužan kako bi se sudu koji je uputio zahtjev omogućilo rješavanje spora u glavnom postupku.

113 U tim je okolnostima dvanaesto pitanje nedopušteno.

Petnaesto pitanje

114 Svojim petnaestim pitanjem sud koji je uputio zahtjev pita protivi li se pravu Unije nacionalni propis kojim se predviđa da državno odvjetništvo izravno ovisi o tijelu izvršne vlasti i, u slučaju potvrdnog odgovora, treba li državni odvjetnik u fazi koja prethodi kaznenom postupku izuzeti iz primjene odredbe takvog propisa.

115 U ovom slučaju iz navoda suda koji je uputio zahtjev proizlazi da je u okviru glavnog predmeta faza koja prethodi kaznenom postupku dovršena. U tim okolnostima stoga cilj pitanja ima li državni odvjetnik u okviru te faze obvezu izuzimanja iz primjene nacionalnih odredaba koje se protive pravu Unije kako bi zajamčio djelotvornost prava tih osoba nije da pravo Unije bude protumačeno radi objektivnih potreba rješavanja spora u glavnom postupku, nego je to pitanje općenito i hipotetsko.

116 Ustaljena je sudska praksa da postupak uspostavljen člankom 267. UFEU-a predstavlja instrument suradnje između Suda i nacionalnih sudova zahvaljujući kojem Sud nacionalnim sudovima daje elemente za tumačenje prava Unije koji su im potrebni za rješavanje spora koji se pred njima vodi te da smisao prethodnog postupka nije davanje savjetodavnih mišljenja o općenitim ili hipotetskim pitanjima, nego stvarna potreba za učinkovitim rješavanjem spora (vidjeti u tom smislu presude od 16. prosinca 1981., Foglia, 244/80, EU:C:1981:302, t. 18.; od 18. listopada 1990., Dzodzi, C-297/88 i C-197/89, EU:C:1990:360, t. 33.; od 26. ožujka 2020., Miasto Łowicz i Prokurator Generalny, C-558/18 i C-563/18, EU:C:2020:234, t. 44. i od 5. rujna 2024., M. S. i dr. (Maloljetnikova postupovna prava), C-603/22, EU:C:2024:685, t. 75.).

117 U tim je okolnostima petnaesto pitanje nedopušteno.

Troškovi

118 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (drugo vijeće) odlučuje:

1. **Članak 2. stavak 1. točku (b) i članak 4. stavak 5. te članak 9. Direktive (EU) 2016/1919 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2016. o pravnoj pomoći za osumnjičenike i okrivljenike u kaznenom postupku i za tražene osobe u postupku na temelju europskog uhidbenog naloga, u vezi s člankom 3. stavkom 2. točkama (a) do (c) i člankom 3. stavkom 3. Direktive 2013/48/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2013. o pravu na pristup odvjetniku u kaznenom postupku i u postupku na temelju europskog uhidbenog naloga te o pravu na obavješćivanje treće strane u slučaju oduzimanja slobode i na komunikaciju s trećim osobama i konzularnim tijelima tijekom trajanja oduzimanja slobode,**

   treba tumačiti na način da:

   države članice imaju obvezu, s jedne strane, osigurati da se ranjivost optuženika ili osumnjičenika utvrdi i prizna prije nego što se ta osoba ili taj osumnjičenik ispita u kaznenom postupku ili prije poduzimanja konkretnih istražnih radnji ili radnji prikupljanja dokaza koje se na njih odnose i, s druge strane, zajamčiti im pristup branitelju u okviru besplatne pravne pomoći za potrebe tog postupka bez nepotrebnog odgađanja, a najkasnije prije ispitivanja koje provodi policija ili drugo tijelo odgovorno za provedbu zakona ili prije provođenja istražnih radnji ili radnji prikupljanja dokaza u kojima navedena osoba ili navedeni osumnjičenik mora ili može sudjelovati.

2. **Članak 12. Direktive 2013/48 i članak 8. Direktive 2016/1919**

   treba tumačiti na način da se njima:

   nalaže da odluke koje se odnose, s jedne strane, na ispitivanje eventualne ranjivosti osumnjičenika ili optuženika i, s druge strane, na odbijanje odobravanja besplatne pravne pomoći ranjivoj osobi i na izbor da se tu osobu ispita bez prisutnosti branitelja, moraju biti obrazložene i da se protiv njih može podnijeti djelotvorni pravni lijek.

   Suprotno tomu, tim se odredbama ne protivi nacionalni propis koji u okviru kaznenog postupka ne dopušta sudu da proglasi nedopuštenima inkriminirajuće dokaze koji proizlaze iz izjava koje je ranjiva osoba dala tijekom ispitivanja koje je provela policija ili neko drugo tijelo odgovorno za provedbu zakona prilikom kojeg su povrijeđena prava predviđena direktivama 2013/48 ili 2016/1919, ali pod uvjetom da u okviru kaznenog postupka taj sud može, s jedne strane, provjeriti da su ta prava, u vezi s člankom 47. i člankom 48. stavkom 2. Povelje Europske unije o temeljnim pravima, poštovana i, s druge strane, izvući sve zaključke koji proizlaze iz te povrede, osobito kad je riječ o dokaznoj vrijednosti dokaza prikupljenih u tim okolnostima.

Potpisi